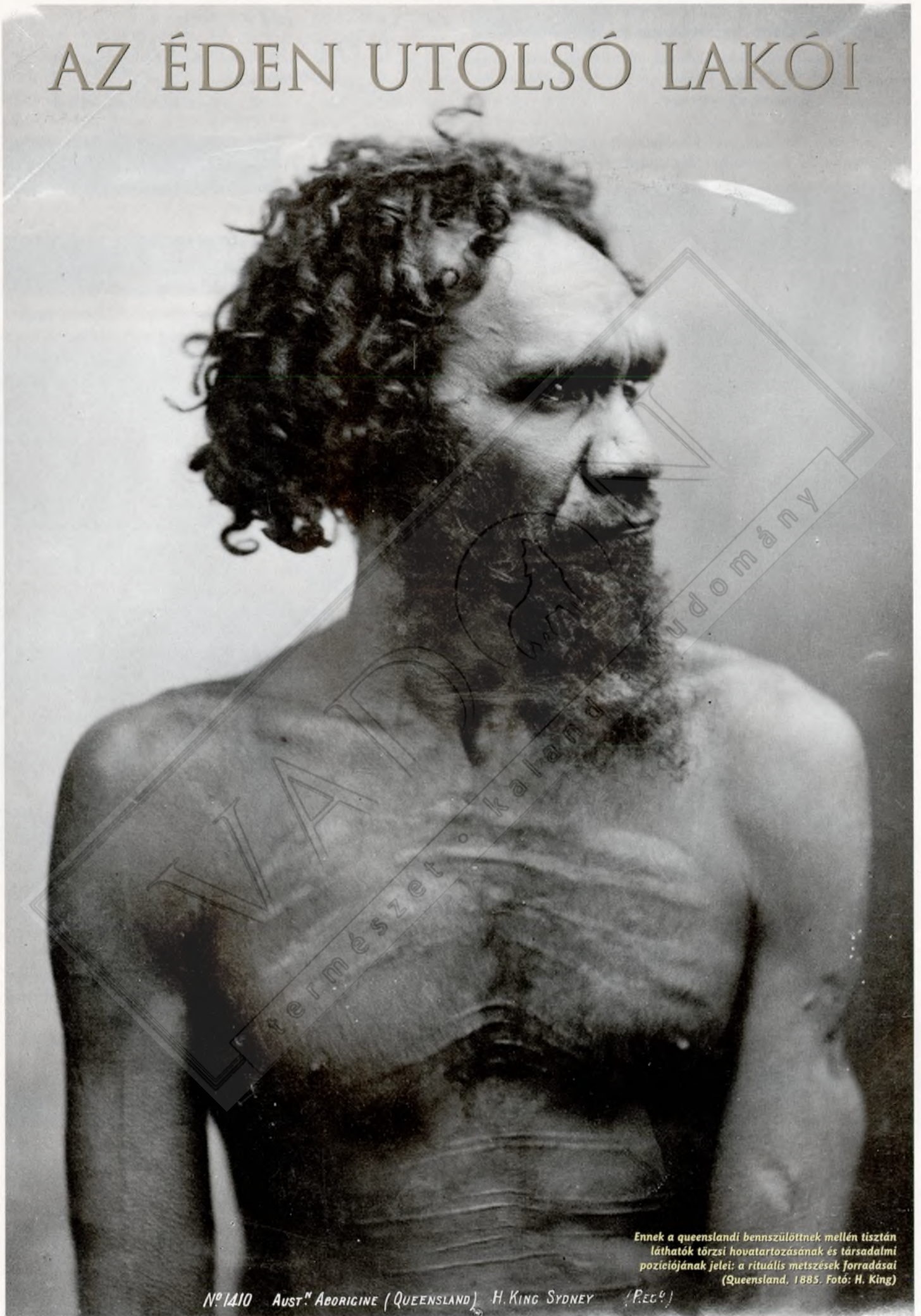

AZ ÉDEN UTOLSÓ LAKÓI

Ennek a queenslandi bennszülöttnél tisztán láthatók törzsi hovatartozásának és társadalmi pozíciójának jelei: a rituális metszések forradásai (Queensland, 1885. Fotó: H. King)

N° 1410 Aust. Aborigine (Queensland) H. King Sydney (P. E. G.)

A tudomány mai ismeretei alapján úgy véljük, hogy az ember mintegy 60 000 évvel ezelőtt érkezett Ausztráliába, Ázsia felől. Nem nagy, tengerjáró hajókkal, tutajokkal vagy akár hosszabb tengeri utazásra alkalmas csónakokkal jött, hanem minden bizonnyal gyalogszerrel, kisebb-nagyobb csoportokban

Az akkori globális lehűlés következtében a sarkvidékek jégtömege megnövekedett, és a tengerek szintje ezáltal alacsonyabbá vált, a szárazföldek megnagyobbodtak. A mai Ausztráliát szárazföldi „hidak” kötötték Ázsiához, melyeken át évezredek lefolyása alatt, ha lassan is, de huzamosan érkeztek a legelső „bevándorlók”, akiket a fehér ember alkotta „aboriginal”, azaz „bennszülött” gyűjtőnévvel illetünk.

De nemcsak gyalogos vándorok érkeztek ide ezekben a történelem előtti időkben. A pleisztocén kor vége fele, a jégkorszak elmúlása és az azt követő általános

melegedés következtében a sarkvidékek jége olvadni kezdett, és mintegy 15 000 évvel ezelőtt a tengerek szintje elkezdett ismét emelkedni. Ausztráliát már csak a mai Új-Guineához kötötte szárazföldi híd, s így a Délkelet-Ázsiából érkezőknek legalább 70 km-es nyílt tengerszakaszon kellett áthajózniuk, hogy elérjék az ötödik kontinenst. Ma már csak találgatni tudjuk, hogy ezt a nehézséget miként küzdötték le. A leginkább elfogadott feltételezés szerint ezek a bevándorlók pusztán a véletlen szeizélye révén jutottak el Ausztráliába.

Annyi kétségtelen, hogy az utolsó szárazföldi híd, mely a mai Cape Yorkot Új-Guineával összekötötte, a tengerszint emelkedése révén mintegy 8000 évvel ezelőtt víz alá került. Ettől az időponttól kezdve az aboriginálok magukra maradtak; külső hatások, idegen kultúrák nem befolyásolhatták társadalmuk alakulását.

Megőrzött kőkorszak

Ausztrália az egyetlen földrész, melynek lakói a legelső bevándorlás idejétől egészen a fehér ember megérkezéséig és betelepüléséig kizárólag vadászó-gyűjtőgető életmódot folytattak. Életvitelük, mely lényegében alig különbözött a legősibb kőkorszak emberének létformájától, jóformán

semmit sem változott 50 000 év alatt. Könnyű lenne az aboriginál életmódot primitívnek, kezdetlegesnek tartani, hiszen ezek az emberek, akik semmiféle mezőgazdasággal nem foglalkoztak, háziállatot (a félvad dingótól eltekintve) nem tartottak, s még az íjat és nyilat sem ismerték, látszólag valóban olyannak tűntek, mintha éppen csak elérték volna az emberré válás kezdetét. Sok XIX. századi kutató, de nem egy modern antropológus is ebben a tévhitben folytatta munkáját. Az ausztrál bennszülötet „melankolikus fajtának” tartották; a fejlődés szákutcájába tévedt, kihalásra ítélt embert láttak benne.

Az igazság azonban nem is lehetne távolabb ettől a tévhiedelemtől. A valóság lényege a mi kultúránk és az övék között fennálló felfogásbeli különbségben rejlik. Az úgynevezett „fejlettebb” társadalmak alapja a materiális javak (terület, élelem, jószág stb.) megszerzésén, gyarapításán, biztosításán nyugszik. Tulajdonképpen erre támaszkodik és ezeket a célokat szolgálja a társadalomformáló vallások, politikai irányzatok és a filozófiák nagy része. Ez a mi világszemléletünk, én-tudatunk táptalaja, bármennyire is szeretnénk mindezt valahogyan szebbnek, nemesebbnek, erkölcsileg elfogadhatóbbnak feltüntetni.

Állandó kapcsolatban az Álmodással: az aboriginálok hitvilága és fizikai léte szorosan összefonódik. Ez az 1875-ből származó felvétel az Álmodás természetfeletti lényeinek bemutatott rituálé egy mozzanatát ábrázolja (NSW, 1875. Kerry Photo Sidney)

Az új befogadása. A fehér telepesektől függővé vált bennszülöttek hagyományos módon tolmácsolták a számukra új és szokatlan dolgokat. Itt a juh-tenyésztésről szóló táncot mutatják be (A Murray folyó táján, 1880-ban Kerry Photo Sidney)

Az ausztráliai aboriginálok – és több más, hasonló életmódot folytató népcsoport is, mint pl. a Kalahári-sivatag bushmanjai – másként látják a világot. Számukra a pusztai életet fenntartó táplálékon és egy-két szerzőságon, fegyveren kívül az anyagi javak nem sokat jelentenek. Az első fehér felfedezők csodálkozva vették tudomásul, hogy a bennszülötteknek felkínált színes gyöngyök, kelmék, de még az acélszekercék sem keltettek bennük túl nagy érdeklődést.

Álmodott mindenség

Bármilyen primitívnek is tűnik az ausztrál bennszülöttek hagyományos életvitel, a valóságban kiválóan működő, a természettel úgy-ahogy harmóniában lévő életmód volt az, mely mintegy 50 000 év alatt sem kényszerült számottevő átalakulásra (amit mi minden bizonnyal „fejlődésnek” neveznénk). A vadászó-gyűjtögető életmód az egyik legsikeresebb formája az ember környezetéhez való adaptációjának. A népesség környezeti viszonyok diktálta gyarapodása-csökkenése szinte automatikusan szabályozza a túlnépesedést, és kiküszöböli az azzal járó elővilág-pusztítást. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy az aboriginál kultúra stagnáló, fejlődésképtelen társadalmi rendszert alakított volna ki. Csakhogy ennek a társadalmi rendszernek nem a materialista világszemlélet volt az alapja, hanem inkább az elvont, minden felül álló hitvilág. Ennek a hitrendszernek összefogó

keretet ad a *Dreaming*, azaz Álmodás, melyet gyakran és helytelenül *Dreamtime*-nak, azaz Álmodások korának neveznek. Ez az elnevezés azért helytelen, mert az Álmodás véget nem érő, a jelenben is működő folyamat, tehát nem egy bizonyos kor, mely időben elhatárolható. A bennszülött hit szerint az Álmodás nem ugyanabban a dimenzióban van, mint a mindennapi földi élet, s ebből kiindulva az idő fogalma is más jelentőséget nyer.

Mi is tulajdonképpen ez az Álmodás? A fogalom leírása korántsem kis feladat. Talán legérthetőbb az a magyarázat, mely az Álmodást a Teremtéssel hozza összefüggésbe. Mindez egyben erkölcsi rendszer is; sokkal kiterjedtebb és bonyolultabb, mint a mi Tízparancsolatunk. Az Álmodás azonban az ősök szellemét, a totemállatok jelentőségét és a mitológiai lények mibenlétét is magába foglalja. Az Álmodás ideológiai rendszer is egyben, amely megkísérel magyarázatot adni a világ és az élet keletke-

zésére, az Univerzum lényegére és az ember szerepére, a létezés értelmére és jelentőségére. Az aboriginál Kozmosz sokban különbözik a mi Kozmoszunktól. Az övékben nincs mindenható isten, de még csak nagyság vagy hatalom szerinti besorolás sem az Álmodás lényeit illetően. Nincs Mennysors és Pokol, s a különbségek a szent és a mindennapi, a természetes és a természetfeletti között csak homályosan észlelhetők.

Lucifer hírvivői

A hagyományos életet élő bennszülött minden tettet befolyásolja az Álmodás. Még egy olyan hétköznapi cselekedet, mint például a száraz aljnövényzet időszakénti felégetése is vallásos fontosságú lehet, hiszen az égetés jelképezi az elmúlást, de a hamuból kisarjadó új hajtást is segíti, tehát az Álmodás szabályai szerint az élet örökkévalóságát szolgálja. A társadalom szabályai is ebből a mindennek felett álló rendszerből származnak.

Ausztrália „felfedezésekor”, 1788-ban a földrészen élő bennszülöttek számát legkevesebb 300 000-re, de lehetséges, hogy egymilliónyra becsülték. Hatszáz kultúráisan elkülöníthető, több mint 200 nyelven beszélő csoportból vagy törzsből állt ez a népesség. Társadalmukra egyöntetűen jellemző volt az egyenlőség, a javak igazságos elosztása és a magántulajdon mellőzése. A társadalom szerkezetét, folyamatos működését, akárcsak az egyének mindennapi életét, az Álmodás szabályai vezérelték, szabták meg. Az uralkodó, főnök vagy vezér fogalma ismeretlen volt: a törzs tapasztalt öreg férfijai mintegy „vének tanácsát” formálva töltötték be a mindennapi és a spirituális élet vezető szerepét.

Ez a rendszer, mely 50 000 éven át sikeresen működött, a fehér ember megérkezésétől számítva alig néhány évtizeden belül bomlásnak indult. A XX. század első felében már alig akadt hagyományos társadalmi rendszerben élő bennszülött Ausztráliában. Az utolsó nomád törzs az 50-es évek derekán adta fel tradicionális életmódját. Manapság az ausztrál őslakosok nagy területek felett rendelkeznek ismét, önkormányzati jellegű autonómiában élnek, de hagyományos életmódjukhoz már nem tudnak visszatérni. Felettük is elszállt az idő, ők sem maradhattak meg az Édenkertben. Akarva-akaratlanul, ők is belekóstoltak a tudás almájába...

Dr. Hangay György